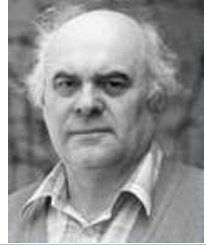

DEIM PÁL

festőművész

Szentendre, 1932. június 29. – 2016. május 9.

A Szentendre Város Díszpolgára kitüntetést 1996-ban vette át

Deim Pál régi szentendrei családból származik, ősei a város megbecsült polgárai, közvetlen felmenői a Bükkös-patak mentén molnárok voltak.

Gimnáziumi rajztanára Bánáti Sverák József festőművész, a Régi Művésztelep egyik megalapítója volt, az ő tanácsára jelentkezett a Képzőművészeti Főiskolára, ahová a negyedik próbálkozásra, 1958-ban vették fel. A grafika szakon tanára Ék Sándor volt, festeni Pap Gyulától tanult, de főiskolai éveiből első sorban Pogány Frigyes építészeti- és társzművészeti előadásai voltak emlékezetesek számára. Művészeti felfogására és alkotói programjára Vajda Lajos életműve és a valódi mestereinek tekintett Barcsay Jenő és Gadányi Jenő gyakoroltak döntő hatást. Tanulmányait 1959-től 1963-ig Szentendre Város Tanácsa a Dr. Sziráki Ferenc tanácselnök által alapított Deli Antal ösztöndíjjal támogatta.

1960-ban moszkvai és leningrádi tanulmányútja során ismerhette meg francia avantgárd művészek, Matisse és Picasso műveit, melyek ebben az időben, a „szocialista realizmus” korában Magyarországon még reprodukciókon is alig voltak láthatók. 1963-ban részt vett azon a végzős hallgatók által rendezett, egy napon belül bezárított kiállításon, mellyel a főiskolai oktatás konzervatív szemlélete ellen tiltakoztak.

1963-ban csatlakozott a Zuglói körhöz (tagjai: Molnár Sándor, Bak Imre, Nádler István, Attalai Gábor, Hencze Tamás, stb.) mely a magyar és nemzetközi avantgárd, főleg az absztrakt művészet magyar és nemzetközi alkotóinak megismerését tekintette feladatának. 1966-ban a kör több más tagjával együtt Deim Pál is részt vett azon az Új Törekvések című kiállításon, amit már a megnyitó előtt betiltottak.

1967-ben Párizsba és Brüsszelbe ment tanulmányútra, itt Cézanne, Matisse, Picasso, Francis Bacon, Ben Nicolson művészetét tanulmányozta.

1968-ban részt vesz az akkor még Jugoszláviához (ma Macedóniához) tartozó Prilepben rendezett nemzetközi művésztelepen. Itt készült *Feljegyzések egy kolostorban* című, nyolc darabból álló grafikai sorozata a Ferenczy Múzeum kortárs gyűjteményének egyik kincse.

A hatvanas évek végétől képeinek fő motívuma a bábu, a test arányait és körvonalait követő emberi alak (*Csend I–VI, 1968*), majd a Deim művészetében emblematikussá váló, a kép háttérét raszter-szerűen kitöltő, ferde irányban lefelé hulló – talán leginkább a titkos tartalmú kapszulákhoz hasonlítható – nyújtott ovális formák.

Ebben az időben lép ki műveivel a kép sík felületéből, előbb domborított festményekkel, majd valódi plasztikai művekkel: festett fa és bronz domborművekkel és szobrokkal (*Menyasszony ikon 1971; Minden értelmetlenül meghalt ember emlékére, 1972* - utóbbi monumentális köztéri szobor változatát Győrben avatták fel, 1991-ben).

1974-ben a Múcsarnokban egyéni kiállításon mutatta be műveit, melyekre ekkor már a jó szemű műgyűjtők is felfigyeltek. A hatalom azonban nem felejtette el a lázadó kiállításokon való részvételét: még jó 10 évig közgyűjtemények nem vásárolhattak tőle, s csak igen későn, 22 év művészi pályafutás után, 53 éves korában, 1985-ben kaphatta meg a Munkácsy-díjat.

A 80-as években ismét változás következett be művészetében: ekkor készülnek a meglepően erotikus *Tantrikus képek*, s mintegy ezek ellenpontjaként a bábu és a műveiben korábban is jelen lévő motívum, a kereszt „egyesült”, s másik fő témája – festményen, grafikán és plasztikáiban egyaránt – a *Golgota* lett.

A „puhuló” diktatúra már nem tudta megakadályozni művészeti sikereit. 1987-ben Szentendre Város Pro Urbe díjjal tüntette ki, az igazán jelentős, országos elismeréseket azonban csak a rendszerváltás után kapta meg: 1990-ben a Magyar Köztársaság Kiváló Művésze lett, 1991-ben a Művészeti Alap Képzőművészeti éves nagydíját, 1993-ban pedig a Kossuth-díjat vehette át. S még ezután is kitüntetések sora következett: 1999-ben az Aba-Novák életmű díj, 2001-ben a Kölcsey Ferenc Millenniumi-díj, 2002-ban a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesületének nagydíja, 2003-ban a Príma-díj, 2004-ban a Fiatal Képzőművészek Stúdiója Egyesület Herczog Klára-díja, 2007-ben Magyar Festészet Napja Alapítvány életmű-díja.

2014-ben a Nemzet Művészevé választották.

Deim Pál sem nehézségei közepette, sem sikerei csúcsán, nem lett hűtlen Szentendréhez. Az alkotás mellett mindig szakított időt a közéleti tevékenységre is.

1950-es évek végétől az egyik legaktívabb tagja volt a szentendrei Műemléki Albizottságnak. Az ebben az időben éppen városunk műemlékeit máig legalaposabban számba vevő könyvén dolgozó Horler Miklós barátságát élvezve, az ő tanítása nyomán vált Deim szinte Szentendre „élő lelkiismeretévé”, akinek nem kerülte el figyelmét egyetlen környezetbe nem illő útburkolat, frissen épült ház, kerítés, lábazat, tetőmegoldás kapu vagy ablak. Heti rendszerességgel végzett „járőri” sétáin gyűjtött tapasztalatairól cikkeket jelentetett meg az 1987-től újraindult szentendrei sajtóban: 1987-88-ban három részből álló sorozatot írt a szívének mindig kedves Bükkös-patakról amelynek mentén gyermekkorát töltötte (*Mivé lettél, Bükkös-patak?*), 1991-92-ben *Séta a városban* címmel hét részes sorozatot közölt tőle a Szentendre és Vidéke. Kiemelten foglalkozott a műemléki belvárosban, különösen a Szamárhegyen a város arculatától idegen elemeket, motívumokat alkalmazó építkezésekkel és a Castrum területének rendezésével is. Kevesen tudják, hogy a városkép aktuális állapotát felmérő sétáit – ha egészségi állapota megengedi – máig folytatja!

Deim nem csak a városkép, a természeti és épített környezet megóvását, de Szentendre művészeti hagyományainak megőrzését és az új generációk pályára állásának támogatását is szívügyének tekinti.

1972-ben művészi és emberi tekintélyét latba vetve jórészt neki köszönhető, hogy az addig a „tiltott” kategóriába tartozó, s – Szánthó Imre grafikusművész kivételével – a többi szentendrei művész által is figyelmen kívül hagyott Vajda Lajos Stúdió megkaphassa az addig üresen álló Péter-Pál utcai, gyönyörű pincét s ott a 20. századi magyar poszt-avantgárd legjelentősebb magyar műhelyét létrehozassák. Ezért a támogatásért elsőként neki ítélték oda a Stúdió 2006-ban alapított Vajda Lajos-díját.

Korniss Dezsővel együtt már az 1960-as években felfigyeltek a belvárosban álló elhagyott, egyre inkább pusztuló malomépületre, amelyben a szentendrei képzőművészet állandó kiállításának megnyitást képzelték el. 1989-ben Deim is tagja volt annak a 33 tagú művészközösségnek, amely több mint 15 millió forint értékű műtárgy alaptőke felajánlásával létrehozta a Szentendre Művészetéért Közalapítványt. Az alapítvány legfőbb célja az volt, hogy a történeti anyag bemutatása mellett a már akkor is több mint 100 fős szentendrei művészközösség rangjához méltó kiállítási teret kaphasson.

Deim Pál Barcsay Jenő tanítványa volt. Az évek során a mester-tanítvány kapcsolatból szoros barátság lett, így természetes volt, hogy Deim az alapítástól kezdve részt vett az 1990-ben Barcsay Erzsébet által tett Barcsay Jenő Közérdekű Meghagyás, majd 2006-tól a Barcsay Jenő Képzőművészeti Alapítvány Kuratóriumának munkájában.

Irodalom:

Kolozsváry Marianna: Deim Pál. Budapest, A&A, 1992

Uhl Gabriella: Deim Pál. Budapest, Ernst Múzeum, 2006.

DEIM PÁL 80 - A MűvészetMalom kiállításának katalógusa, Ferenczy Múzeum, 2012.